

RUMUNSKI PROJEKAT ZA RUDNIK ZLATA PRIVREMENO OBUSTAVLJEN

Author: [Neil Barnett](#)

Strane investicije za obnavljanje rudarskog grada koji je proizvodio zlato nailaze na prepreke iz politickih i ekoloskih razloga.

Rudarski grad Rosia Montana, na rumunskim planinama Apuseni, oronulo je i tuzno mesto u kojem zagadjenje kiselom vodom iz rudnika boji potoke u crveno.

Rudnik zlata je u vlasnistvu drzave i pravi velike gubitke, a kada za nekoliko godina bude zatvoren, kao sto je planirano, u gradu ce ostati veoma malo dragocenih radnih mesta.

Otuda bi se ocekivalo da ce najave velike nove investicije u prosirenje i modernizaciju rudnika zlata, kojom se otvoraju nova radna mesta, biti docekane sa dobrodoslicom.

Kompanija Rosia Montana Gold Corporation, RMGC, u kojoj 80 procenata udela poseduje kanadska kompanija Gabriel Resources, kupuje imovinu u ovom gradu vec tri godine, sa idejom da se rascisti prostor za veliki rudarski kompleks za preradu rude.

Ali, ova inicijativa je postala predmet kontroverzi i trvenja, narocito sa Madjarskom, susedom Rumunije.

Dok citav projekat ceka na zeleno svetlo vlade, koja treba da donese konacnu odluku u naredne dve godine, zagovornici i protivnici ove ideje organizuju zestoke medijske ofanizive kojima se bore za naklonost javnosti. Ukoliko projekat bude odobren, RMGC ce kod medjunarodnih investitora prikupiti 600 miliona dolara za potrebe razvoja rudnika. Kopanje rude – ako se nastavi – moze trajati do 17 godina, uz procenjenu ukupnu godisnju proizvodnju od 10 miliona unci zlatne rude.

Kontroverza je najvećim delom izazvana planovima da se konstruise talozni bazen, rezervoar vode zagadjene cijanidom koji se koristi u postupku izdvajanja čistog zlata iz rude.

U mestu Baja Mare, na severu Rumunije, tokom 2000. godine doslo je do probijanja brane na takvom bazenu za vreme poplave, sto je izazvalo kontaminaciju reke Tise u Madjarskoj.

Ali, prema tvrdnjama Ricarda Hila, predsednika i izvrsnog direktora RMGC, Engleza sa velikim iskustvom u rudarstvu koje je sticao sirom sveta, sistem koji ce biti primenjen u Rosia Montani daleko je bezbedniji od onog u mestu Baja Mare.

“U modernom rudarstvu, koje podrazumeva pozajmljivanje stranog kapitala, ekoloski standardi se striktno postuju”, izjavio je on.

RMGC se narocito trudi da naglasi razlike izmedju ovog bazena i onog u Baja Mare posle skorasnjeg madjarskog filma o mestu Rosia Montana u kojem su korisceni snimci katastrofe iz 2000. godine da bi se tako skrenula paznja na moguće posledice novog projekta.

Film pod naslovom Uj Eldorado (Novi El Dorado), osvojio je dve nagrade na filmskom festivalu u Trstu u januaru ove godine.

Hil naglasava da ce sada, za razliku od bazena u Baja Mare, cijanid biti eliminisan iz vode upotrebljene u preradi rude pre nego sto voda bude smestena u rezervoar.

“U Baja Mare su branu za izdvajanje taloga koristili kao rezervoar za vodu iz proizvodnog procesa. Mi to necemo raditi. Drzacemo je u proizvodnom pogonu do kraja, i tek onda cemo je prebaciti u rezervoar”, kaze Hil.

U RMGC kazu da se isti procesi rutinski primenjuju u rudnicima u Spaniji, na Novom Zelandu, u Svedskoj i Finskoj, bez ikakvih problema.

Hil je dodao: “Ako nesto krene naopako, moramo reagovati bolje nego 2000. godine.”

Pored protivljena lokalnih ekologa, projekat Rosia Montana nailazi na veliki otpor i u susednoj Madjarskoj. Viktor Orban, lider opozicione stranke Fides, smatra da bi Madjarska zbog ovog projekta trebalo da stavi veto na rumunski zahtev za prijem u Evropsku uniju.

U intervjuu za IWPR, portparol stranke Fides za spoljnu politiku, Zolt Nemet, koji je takodje predsednik komiteta za inostrane poslove u madjarskom parlamentu, izjavio je: “Nasa najvaznija primedba je ekoloske prirode. Madjarska je direktno ugrozena zagadjenjem vode. Zagadjenje iz Baja Mare unistilo je skoro sav zivi svet u Tisi.”

I Tisa i Mures su reke – blizu mesta Rosia Montana – koje teku sa rumunske teritorije na madjarsku teritoriju i ulivaju se u Dunav. Ali, pored ekoloskih razloga za brigu, velikom interesovanju za mesto Rosia Montana doprinosi i to sto se ono nalazi u regionu Transilvanije, u oblasti u kojoj zivi brojna madjarska populacija, zbog cega dogadjanja u ovom regionu predstavljaju emocijama nabijeno pitanje za Madjarsku jos od njegovog prikljucenja Rumuniji 1919. godine.

Nemet je imao na umu upravo ovaj poseban interes svoje zemlje za Transilvaniju kada je kritikovao kupovinu seoskih imanja u cilju oslobadjanja prostora za rudarski kompleks, govoreci: “Tu su i kulturni razlozi u pitanju. Ne mislimo da treba podrzavati ekonomsku relokaciju sela.

“Bojim se da ova poruka nije shvacena u Briselu. Da jeste, pregovori Rumunije (za prijem u EU) ne bi bili tako brzo privedeni kraju. Mozda je u pitanju nedostatak svesti o ovom problemu.”

Takvu zabrinutost ne deli Edi O’Hara, izvestac Saveta Evrope, koji je analizirao ovaj projekat u decembru 2004. godine i konstatovao: “Projekat RMGC obezbedjuje ekonomsku osnovu za odrzivi razvoj citavog regiona, sa pozitivnim efektima na ekoloskom, socijalnom i kulturnom planu.”

Neki pretpostavljaju da stranka Fides koristi slucaj Rosia Montana kao sredstvo za napade na Rumuniju, ne bi li tako pridobila glasove sovoinista na izborima koji su u Madjarskoj zakazani za sledecu godinu.

Premijer Madjarske, Ferenc Djursani, zatražio je od Rumunije da ne otvara rudnik, mada je vlada u svom protivljenju manje ostra nego opozicija, a ministar za ekologiju Miklos Persani je izjavio da u poredjenju sa postojećim postrojenjima u Baja Mare ovaj rudnik ne bi predstavljao ozbiljnu pretnju Madjarskoj.

Kompanija RMGC je u prošlosti trpela kritike zbog kontroverzi povezanih sa njenim osnivačem i bivšim direktorom po imenu Vasile Frank Timis.

Hil je izjavio: "Frank Timis, osnivač Gabriel Resources, nije prijavio dve osude u Australiji zbog sverca heroina u vreme kada je za ovaj projekat prikupljao kapital na berzi u Torontu, ali to se svejedno saznalo."

Ova kompanija, kaže Timis, više nije povezana ni sa kompanijom Gabriel ni sa RMGC. Ali Hil se slaže da ova "afera sigurno nije bila od koristi".

Nemet je takođe aludirao na spekulacije da su neki od investitora ovog projekta pripadali nekadasnjoj tajnoj policiji iz komunističke ere, Sekuritete. "Nije lako dokazati ove glasine, jer postoji problem transparentnosti", kaže Nemet.

Hil zustru odbija tvrdnje o umesanosti pripadnika Sekuritete: "Ljudi poput Nemeta ne bi trebalo da se bave glasinama. Nas registar deonica je svima dostupan."

Delom i zbog ovih kontroverzi, RMGC je sada suocen sa nizom mera nadzora.

Otkako je postavljen na funkciju prošlog decembra, rumunski premijer Salin Tarsianu je pokazao da bi mogao prihvatiti zahteve da se obave dodatna istraživanja i konsultacije sa susednim zemljama. Početkom februara, rumunski ombudsman je na zahtev svog kolege iz Mađarske započeo ispitivanje ovog projekta.

Poslednjih meseci RMGC je radio na poboljšanju svojih odnosa sa javnošću u cilju pobijanja kritika koje su opterećivale projekat.

Stefani Rot iz organizacije Alburnus Maior, udruženja građana koje vodi lokalnu kampanju protiv rudnika, govori u ocajanju: "Kompanija ima odlične PowerPoint prezentacije. Bojim se da mi ne uspevamo da prenesemo nasu poruku tako efektivno."

Alburnus Maior se naročito suprotstavlja tvrdnjama kompanije da je pravljenje novog rudnika jedini način da se garantuje zaposlenje za rudarsku zajednicu i da se obezbede sredstva za konačnu dekontaminaciju postojećih jama.

"Ljudi u selu imaju ideju. Tu je dvadesetogodišnji momak koji želi da otvori rudnik iz rimskog doba za turiste. Rudari poznaju galerije, možemo ih obnoviti, a na raspolaganju su nam i sredstva iz EU za pomoć ovom projektu. Dobra stvar je to što je RMGC probudio ljude i naterao ih da razmisle o budućnosti", izjavio je Rot.

Afera u mestu Rosia Montana izaziva zustru reakcije grupacija civilnog društva - a to je ona vrsta aktivnosti na lokalnom nivou koja je uglavnom manjkala u Rumuniji posle Causeskua. Ali, dok se rudarske kompanije, političari, filmski reditelji, novinari i aktivisti natežu oko projekta rudnika, čini se da je selo u kojem je sve počelo nekako potisnuto na marginu. Tamo su, naravno, brige većine ljudi praktične i lokalne prirode. Imre Ekhart, šezdesetpetogodišnji rudar iz jedne od nekoliko desetina mađarskih porodica koje žive u ovoj pretežno rumunskoj zajednici, kaže: "Ljudi su uznemireni jer je posao u postojećem rudniku nesiguran, a znamo da se eksploatacija rude po starom sistemu ne može nastaviti."

“Novi rudnik je jedina stvar koja moze izbaviti selo. Potrebna nam je takva investicija, bilo domaca ili strana. Oni koji se protive otvaranju rudnika ne predlazu nikakve ozbiljne alternative.”

Nil Barnet je strani dopisnik specijalizovan za Balkan.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Albania](#)
[Serbia](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/rumunski-projekat-za-rudnik-zlata-privremeno>